

לולב וערבה פרק רביעי סוכה

ג.

עין משפט
נר מצוה

(א) מנחות דף י. עת: [סוטה
די: (ג) ב"ב דף טז: [ב"ב
קטו: (א) [נמשנה תרומות
פ"ח מ"ז א"ח כ"ג ור'
נמיה מתי א"ח כ"ג כ"ג
דמייה ה"א מפורש ט"ז
הלך מייתי הש"ס
הכריחא: (ד) [לקמן ט"ז].

תורה אור השלם

1. וְבִי תְּגַשֵּׁן עוֹר לְזֹבֵחַ
אֵין רָע וְבִי תִּגְשֹׁוּ פֶּסַח
וְחֹלֶה אֵין רָע הַקְּרִיבָה
כִּי לַפְּחֹתֶיךָ הִירָצֶךָ או
וְהִשָּׂא פְּנֵיךָ אִמֶּר י'
צְבָאוֹת: מלאכי א' ח

הגהות הב"ח

(א) ת"כ ד"ה וְאִי מִיִּתִי
וְאִי לֹלֵב צַעֲרֵי וּבְגָדֵי
הַסּוּדָה: (ג) ב"א"י כ"ד כ"ל
הַקִּדּוּשׁ כֻּלֵּי הַנֶּפֶשׁ:
(א) ב"א"י לַאֲפִסְלָא צִוְיָא
וּכְסוּף הָיִיתָ שְׂמֵתָא
קָמִי: (ד) ב"א"י קִדְשׁ
בְּכֵלֵי הַכֹּהֵנִי וְאִי יֹאֵל
הוּא דְהָא קְאָמְרִין הַסּוּדָה
אֲבַל יִצְיָא מִיּוֹן דְּפִרְשֵׁי
וְכִי אֲלָמָא מִתָּה יִצֵּט
לֹא תִקְדָּשׁ וְאִפְּתִיחַ
בְּפִנְיָם אֲלָמָא מִדְּתֵיבֵשׁ
תִּקְדָּשׁ וְכִי כְסוּף כֵּל
הַמִּנְחוֹת:

מוסף רש"י

כֵּלֵי שֶׁרַת אֵין מִקְדָּשֵׁן
אֲלָא מִדְּעַת. שְׁהֵיטֵנו
כֵּן לֹלֵב צַעֲרֵי שְׂמֵתָה לֹא כִּי
(סוטה י"ד). מִסְּנַגְתָּ. כֵּל
עַל גְּבִי כֵּל וְעַמּוּן הַשֶּׁמֶרִים
בְּחֹךְ הַשְּׁלֵיחַ הוּא כִּכְרֵיה
וְהֵינן מִסְּנַגְתָּן מֵאֵלֵינוּ יֵשׁ בָּהּ
מִשׁוּם גִּילּוּי. לִרְיָן לְסוּת
הַעֲלוּן כֵּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁתַּחֲוּ
נִשְׁתָּ, וְאִךְ עַל פִּי שְׁהֵינן
מִסְּנַגְתָּן וְהֵינן מִיִּשְׁרָאֵל שֶׁמֶת
יַעֲזוֹר הַאֲרָם עִין הַסּוּף לְחֹךְ
הַכֵּל וְכִי עַמּוּן כִּשְׂמֵתָתָן
מְגוּלָה (ב"ב ט"ז).
הַדְרָן עַל־לֹלֵב וְעֵרְבָה

ואי מייטי במקדש איפסלו זנינה. הואיל ואיקדשו קדושת הגוף והו
להו כלימורי קרבן: חוקיה אמר. הא ודאי מאית למשמע מינה דאין
שיעור לנים אבל קידוש שלא מדעת לא שמעינן מינה ועממא דמתני'
ללא מייטי במקדש דמאן דחוי להו למחר דשקלי להו מתוך כלי
שרת סבר לדעת שיקדשם כלי נימנו
בו מאתמול וכיון דאין שיעור לנים
קדשם הכלי וקא חזי דמנסי להו
ש"מ אין לינה מועלת בנסכים ונפקא
מינה חורבה: ר' ינאי אמר. אפילו
מינה יש שיעור לנים ופ"ה נפק
מינה חורבה: גויה שמה יאמרו
לקידוש ידים ורגלים. לכהן גדול
מלאום וקדשם ככלי שאין מקדשים
ידים ורגלים אלא בנימ מקדשים
דומיא דכיור שנמשח בשמן המשחה
ומקדש את מימיו והס לקידוש ידים
ורגלים ואף קמון של זהב שהיו עושין
לכבודו של כ"ג לקדש הימנו ידיו
ורגליו כדאמר ר' כסדר יומא פ' טרף
בקלפי (דף מג:). מקודש היה ואמתי
למימר הכא לקידוש ידים ורגלים
מילאום ולית להו שיעורא שאפ"ה הו
חזי דמנסי להו אמר אין לינה מועלת
בנסכים: ואמאי. מים מגולין פסולין:
לעבדינהו במסנת. קוליי"ר בלע"ז
מסנת שמסננין זה קונדיטון כמו
שעושין צעלי חמויות שחלו כמין כברה
וזו אצקת רוכל ויין ותחמיה כלי
והקונדיטון מסתן לתוכו: יש בו
משום גילוי. אם הניחו בלא שמירה
כשיעור שהיית גילוי המפורש כהכל
שחטין (חולין י'). כדי שיאל נחש מתחת און כלי ושתה ויחזור לחורו
ואסורה בשמיה: הסחטונה. כלי התחמון:

הדרן עלך לולב וערבה

החליל החמישה ושישה והו החליל של
בית השואבה שאינו דוחה
לא את השבת ולא את יום טוב:
גמ'
הדרן עלך לולב וערבה

החליל חמשה וששה. פעמים שהוא ששה ימים פעמים חמשה:

וזו חליל שהיו מחללין לרבות שמחה לביט השואבה
דמפרש במתני' (י): בית השואבה. כל שמחה זו אינה אלא בשביל ניסוך המים
דמפרש [ע"ב] וצאתם מים בששון: שאינו דוחה כו'. הלכך חל י"ט להיות
בשבת פשו להו ששה חולו של מועד נמצא חליל ששה חל י"ט בחול
הו להו תרי יומי שבת וי"ט דחי להו (שבת) פשו להו חמשה:
גמ'

(דף ע"ג): מיהו יש לדחות דבאין עם הזבח שאני דהא נסכים הבאים עם הזבח לא מיפסלי זנינה אלא בשחיטת הזבח כדאמר ועירי צפרק
התודה (מנחות ע"ג). ואלו צפני עלמין תגן במס' מעילה (דף י'). קידשו בכלי נפסלו זנינה ועוד יש לקדק מהנהו דתגן פרק שני דמעילה
(שם) קדשו (י) הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים וזנינה ולא קתני וציואל אע"ג דגבי עופות וזבחים הוה מצי למיתני ליה ולא תני
ליה אידי דלא תני ליה גבי שתי הלחם ולחם הפנים ומנחות לא תני ליה בהנהו והא דאמרין צפ' כל שעה (פסחים לו). גבי לישא דמנחות
נהי דבזרזין ליתא במקום זריזין איתא אורחא דמילתא הוה דדרך לעשותה במקום זריזין וליאה דקידוש ידים ורגלים לאו משום פסול
יאל הוה אלא כדאמרין התם כיון דפריש אסורי אסח דעתיה והא דדייק פרק שתי הלחם (מנחות נ"ה): אמרת לישמן ועבדינתן במחון
אלמא מדת צפ' לא תקדשה וכן בסוף כל המנחות באת מנה (סוטה דף ע"ג) דדריש ר' שמעון תנור שתי פעמים שתהא אפיתן בתנור
ושיהא הקדישן בתנור ופריך מהא דתגן ר"ש אומר לעולם הו רגיל לומר שתי הלחם ולחם הפנים כשירות בעזרה וכשירות אבי פגי
לאו משום דאי מקדשא הו מיפסיל ציואל אלא משום דדבר מכוער הו להוילא דבר לחון שנתקדש ור"ת כיון דבקדושת כלי לא מיפסלא
ציואל מנחת כהנים וחבתי כהן גדול דלית בהו קמייה ונסכים הבאים צפני עלמין אימת מיפסלי ציואל וי"ל ודאי דבאותן מועיל קידוש כלי
דכוותיה אמרינן בסוף צ"ש בזבחים (דף מה:). יש לו מתירים משקרב ומתירין און לו מתירין משיקדשו בכלי ואם תאמר לפי מה שפירש'
דכלי שרת אין מקדשין אלא בפנים אם כן אכתי תיקשי לן וגייתי במקדש ולא יכניסום בעזרה עד לאחר עמוד השחר כדי שלא יפסלו
זנינה וי"ל דא"כ מה יועיל שתהא מקודשת ועוד דדבר מכוער הו להשהותם כל כך בכלי שרת בחון:

חזקיה אמר ב"י מקדשין שלא מועלת. תימה דצפ' התודה (מנחות ע"ג): פליגי בתודה ששחטה על שמונים חלות חזקיה אמר
קדשו ארבעים מתוך שמונים ר' יוחנן אמר לא קדשו ומסיק אציי דפליגי בכלי שרת מקדשין שלא מדעת חזקיה סבר מקדשין
וכמו כן קשיא דרבי יוחנן אדר' יוחנן דרב פפא קאמר התם דכ"ע כלי שרת מקדשין שלא מדעת וצפ"ק דמנחות (דף י. ו) ושם גבי
קמיית פסולין דתניא לא שנו אלא קמך אבל קידש פסל ופריך וכי מהדר ליה לקומן לדוכתיה ליקדש וליפסול א"ר יוחנן זאת אומרת כלי
שרת אין מקדשין אלא מדעת ומיהו דר' יוחנן איכא לשנויי שאני תודה דמתוך שמקדש מ' מתוך פ' מדעת מקדש נמי שלא מדעת אבל
מהך קשה שאין שיעור לנים ופ"ה אין מקדשין שלא מדעת וי"ל דשאני הכא שלא בזמן הוה אע"ג דאמרין בסוף שתי הלחם (שם ק). דכלי
שרת מקדשין שלא בזמנו מ"מ גרע שלא בזמנו בזמנן לענין שלא מדעת:

הדרן עלך לולב וערבה

החליל. הא דלא קתני כי"ד יום טוב שחל להיות בשבת חליל ששה ובשאר כל הימים חמשה כלעיל צפרק לולב (דף ע"ג): משום דבעי
למיסמך ולמימר חליל של בית השואבה דייק מינה בגמרא האי הוה דלא דחי הא דקרבן דחי:
שאינו דוחה לא את יו"ט ולא את השבת. אע"ג דחליל אינו אסור אלא משום שמה יתקן כלי שיר כמו לא מספקין ולא מטפחין
דפ' משילין (בב"ב דף לו:). וקיי"ל דאין שבות במקדש בית השואבה שאני כדאמרין בגמרא דאינה אלא משום שמחה יתירה:

ואי מייטי במקדש איפסלו זנינה. הואיל ואיקדשו קדושת הגוף והו
להו כלימורי קרבן: חוקיה אמר. הא ודאי מאית למשמע מינה דאין
שיעור לנים אבל קידוש שלא מדעת לא שמעינן מינה ועממא דמתני'
ללא מייטי במקדש דמאן דחוי להו למחר דשקלי להו מתוך כלי
שרת סבר לדעת שיקדשם כלי נימנו
בו מאתמול וכיון דאין שיעור לנים
קדשם הכלי וקא חזי דמנסי להו
ש"מ אין לינה מועלת בנסכים ונפקא
מינה חורבה: ר' ינאי אמר. אפילו
מינה יש שיעור לנים ופ"ה נפק
מינה חורבה: גויה שמה יאמרו
לקידוש ידים ורגלים. לכהן גדול
מלאום וקדשם ככלי שאין מקדשים
ידים ורגלים אלא בנימ מקדשים
דומיא דכיור שנמשח בשמן המשחה
ומקדש את מימיו והס לקידוש ידים
ורגלים ואף קמון של זהב שהיו עושין
לכבודו של כ"ג לקדש הימנו ידיו
ורגליו כדאמר ר' כסדר יומא פ' טרף
בקלפי (דף מג:). מקודש היה ואמתי
למימר הכא לקידוש ידים ורגלים
מילאום ולית להו שיעורא שאפ"ה הו
חזי דמנסי להו אמר אין לינה מועלת
בנסכים: ואמאי. מים מגולין פסולין:
לעבדינהו במסנת. קוליי"ר בלע"ז
מסנת שמסננין זה קונדיטון כמו
שעושין צעלי חמויות שחלו כמין כברה
וזו אצקת רוכל ויין ותחמיה כלי
והקונדיטון מסתן לתוכו: יש בו
משום גילוי. אם הניחו בלא שמירה
כשיעור שהיית גילוי המפורש כהכל
שחטין (חולין י'). כדי שיאל נחש מתחת און כלי ושתה ויחזור לחורו
ואסורה בשמיה: הסחטונה. כלי התחמון:

ואי מייטי במקדש איפסלו להו בלינה
חזקיה אמר (א) כלי שרת אין מקדשין אלא
מדעת וגזירה שמה יאמרו לדעת נתקדשו א"ר
ינאי א"ר זורא אפילו תימא ייש שיעור למים
וכלי שרת אין מקדשין אלא מדעת וגזירה
שמה יאמרו לקידוש ידים ורגלים מלאן:
נשפכה או נתגלתה כו': ואמאי ליעביר
במסנת לימא מתני' דלא כר' נחמיה דרתניא
במסנת יש בו משום גילוי אמר רבי נחמיה
אימתי בזמן שהתחתונה מגולה אבל בזמן
שהתחתונה מכוסה אע"פ שהעליונה מגולה
אין בה משום גילוי מפני שארם נחש דומה
לספוג צף ועומד במקומו אפילו תימא רבי
נחמיה אימר דאמר ר' נחמיה להדיוט אבל
דלגובה מי אמר ולית ליה לרבי נחמיה
הקריבהו נא לפחתך הירצך או הישא פניך
אמר ה' צבאות:

הדרן עלך לולב וערבה
החליל החמישה ושישה והו החליל של
בית השואבה שאינו דוחה
לא את השבת ולא את יום טוב:
גמ'
הדרן עלך לולב וערבה

הדרן עלך לולב וערבה

המוזב מקדש (שם דף פ"ח). דכלי שרת אין מקדשין אלא מתוך ואין
מקדשין אלא מצפנים אבל קשה נפ"ק דמנחות (דף ט. ו) ושם דפליגי
בזללה חון לחומת עזרה דריש לקיש אמר כשירה דמדכונה לא בעיא
פנים נמי לא בעיא ור' יוחנן אמר פסולה כיון דעשייתו בכלי נהי
דכונה לא בעיא פנים מיהא בעיא אלמא צפנים מתקדשא ופ"ה
לא מיפסלא ציואל וכן משמע צפ' התכלת (שם מו). דאמר רב ששת
הני תנאי כרבי סבירא להו דאמר שחיטה מקדשא פ"ה דאפסלא ציואל
ובסוף (א) שמעתי (דף מ"ח). קאמר הא דלא כרבי דאי כרבי כיון דאמר
שחיטה מקדשא דפריק להו היכא אי אצראי איפסלי ציואל משמע
דוקא משום דשחיטה מקדשא הוה מיפסל ציואל הא לאו כהי לא
אע"ג דרבי אית ליה תנור מקדש במנחות פרק רבי ישמעאל

(דף ע"ג): מיהו יש לדחות דבאין עם הזבח שאני דהא נסכים הבאים עם הזבח לא מיפסלי זנינה אלא בשחיטת הזבח כדאמר ועירי צפרק
התודה (מנחות ע"ג). ואלו צפני עלמין תגן במס' מעילה (דף י'). קידשו בכלי נפסלו זנינה ועוד יש לקדק מהנהו דתגן פרק שני דמעילה
(שם) קדשו (י) הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים וזנינה ולא קתני וציואל אע"ג דגבי עופות וזבחים הוה מצי למיתני ליה ולא תני
ליה אידי דלא תני ליה גבי שתי הלחם ולחם הפנים ומנחות לא תני ליה בהנהו והא דאמרין צפ' כל שעה (פסחים לו). גבי לישא דמנחות
נהי דבזרזין ליתא במקום זריזין איתא אורחא דמילתא הוה דדרך לעשותה במקום זריזין וליאה דקידוש ידים ורגלים לאו משום פסול
יאל הוה אלא כדאמרין התם כיון דפריש אסורי אסח דעתיה והא דדייק פרק שתי הלחם (מנחות נ"ה): אמרת לישמן ועבדינתן במחון
אלמא מדת צפ' לא תקדשה וכן בסוף כל המנחות באת מנה (סוטה דף ע"ג) דדריש ר' שמעון תנור שתי פעמים שתהא אפיתן בתנור
ושיהא הקדישן בתנור ופריך מהא דתגן ר"ש אומר לעולם הו רגיל לומר שתי הלחם ולחם הפנים כשירות בעזרה וכשירות אבי פגי
לאו משום דאי מקדשא הו מיפסיל ציואל אלא משום דדבר מכוער הו להוילא דבר לחון שנתקדש ור"ת כיון דבקדושת כלי לא מיפסלא
ציואל מנחת כהנים וחבתי כהן גדול דלית בהו קמייה ונסכים הבאים צפני עלמין אימת מיפסלי ציואל וי"ל ודאי דבאותן מועיל קידוש כלי
דכוותיה אמרינן בסוף צ"ש בזבחים (דף מה:). יש לו מתירים משקרב ומתירין און לו מתירין משיקדשו בכלי ואם תאמר לפי מה שפירש'
דכלי שרת אין מקדשין אלא בפנים אם כן אכתי תיקשי לן וגייתי במקדש ולא יכניסום בעזרה עד לאחר עמוד השחר כדי שלא יפסלו
זנינה וי"ל דא"כ מה יועיל שתהא מקודשת ועוד דדבר מכוער הו להשהותם כל כך בכלי שרת בחון:

חזקיה אמר ב"י מקדשין שלא מועלת. תימה דצפ' התודה (מנחות ע"ג): פליגי בתודה ששחטה על שמונים חלות חזקיה אמר
קדשו ארבעים מתוך שמונים ר' יוחנן אמר לא קדשו ומסיק אציי דפליגי בכלי שרת מקדשין שלא מדעת חזקיה סבר מקדשין
וכמו כן קשיא דרבי יוחנן אדר' יוחנן דרב פפא קאמר התם דכ"ע כלי שרת מקדשין שלא מדעת וצפ"ק דמנחות (דף י. ו) ושם גבי
קמיית פסולין דתניא לא שנו אלא קמך אבל קידש פסל ופריך וכי מהדר ליה לקומן לדוכתיה ליקדש וליפסול א"ר יוחנן זאת אומרת כלי
שרת אין מקדשין אלא מדעת ומיהו דר' יוחנן איכא לשנויי שאני תודה דמתוך שמקדש מ' מתוך פ' מדעת מקדש נמי שלא מדעת אבל
מהך קשה שאין שיעור לנים ופ"ה אין מקדשין שלא מדעת וי"ל דשאני הכא שלא בזמן הוה אע"ג דאמרין בסוף שתי הלחם (שם ק). דכלי
שרת מקדשין שלא בזמנו מ"מ גרע שלא בזמנו בזמנן לענין שלא מדעת:

הדרן עלך לולב וערבה

החליל. הא דלא קתני כי"ד יום טוב שחל להיות בשבת חליל ששה ובשאר כל הימים חמשה כלעיל צפרק לולב (דף ע"ג): משום דבעי
למיסמך ולמימר חליל של בית השואבה דייק מינה בגמרא האי הוה דלא דחי הא דקרבן דחי:
שאינו דוחה לא את יו"ט ולא את השבת. אע"ג דחליל אינו אסור אלא משום שמה יתקן כלי שיר כמו לא מספקין ולא מטפחין
דפ' משילין (בב"ב דף לו:). וקיי"ל דאין שבות במקדש בית השואבה שאני כדאמרין בגמרא דאינה אלא משום שמחה יתירה:

ס"א א מיי פ"ג מהל'
פסולי מוקדשין
הלכה כ:
ע"ב מ"י פ"י מהלכות
תמידין הלכה ו:
ע"א ג מיי פ"ה מהל'
שמרת הנפש הל'
די:
ע"ב ד מיי פ"ו מהלכות
אסורי מונח הלכה י
קמג לאחן שט:
א ה מיי פ"ח מהלכות
לולב הלכה יג:

לעוי רש"י

קוליי"ר (קולידוריא).
מסנת.

רבינו חננאל

ועירי וחזקיה ור'
ינאי חלקו בזה.
ודבריהן פשוטין הן.
פיסקא שהמים והיין
מגולין פסולין לגבי מנחה.
ירושלמי מה טעם, דכתיב
ושה אחת מן הצאן מן
המאתים ממשקה ישראל,
מברה שראוי ישראל
לשתותו. עד כאן מים,
יין, א"ר שבתאי שנאמר
המשמח אלהים [ואנשים],
אם אנשים משמח אלהים
כמה משמח, אלהים
בניסוך שגא' בקודש הסך.
ואוקימנא למתני' אפילו
לר' נחמיה, דתני אימתי
מסנת יש בה משום גילוי
בזמן שתחתונה מגולה,
אבל בזמן שהתחתונה
מכוסה אע"פ שהעליונה
מגולה אין בה משום
גילוי, מפני שארם הנחש
דומה לספוג וצף ועומד
ואינו בוקע (המרשה)
[המשמח] של תחתונה.
לא קא שרי ר' נחמיה כי
האי גוונא אלא להדירוס
דמשום סכנה, אבל לגובה
דמשום גריעותא הוה
לא מכשר. וכי לית
ליה הקריבהו נא לפחתך
הירצך או הישא וגו'.
הדרן עלך לולב וערבה
החליל חמשה וששה. זה
החליל של בית
השואבה שאינו דוחה לא
את השבת ולא את יום
טוב.

